

Fikret Başkaya: Yılmaz Güney'i anarken...

Posted on 05/05/2018

*“Yarınlarda yürüteceğimiz, daha özgür, daha adil,
daha eşitlikçi, daha kardeşçe ve dayanışmacı bir dünya
kavgamız için, mücadeleler hafızamızı canlı tutmalıyız..”*

Gunter Holzmann

Yılmaz Güney'i 81'inci doğum günü vesilesiyle anmak iki bakımdan önemli ve gerekli: Birincisi, bu vesileyle ona olan, saygımızı, sevgimizi, minnet duygularımızı ifade etmiş oluyoruz; ve ikincisi de, yarınlardaki kavgalarımız için 'mücadeleler hafızamızı' canlı tutmuş oluyoruz...

Bu vesileyle ve müsadenezle, sanat ve sanatçı hakkında bir kaç şey söylemek isterim... Esasen bilimle sanat arasında Çin duvarı yoktur. Bilim “daha iyinin”, sanat da “daha güzelin” izini sürer... Bilim şeylerin gerçeğine nüfûz etmeyi mümkün kılar, sanat yaşamı güzelleştirmek içindir...

Bu nitelikten ötürü de bilim olsun, sanat olsun gerçeğin tarafında, hakikatin tarafında, yalanın ve batılın karşısında konumlanması gerekir. Zira, yalanla gerçek arasında bir üçüncü yol, bir orta yol yoktur.

Antonio Gramsci, “sadece gerçek devrimcidir’ demişti ve gerçek de , hakikat de bütündedir. İster bilimci ve ister sanatçı olsun, bütünü anlama kaygısıyla hareket etmelidir.

Başka türlü söylersek, sanatçının dünyaya, şeylere, olgulara ne taraftan baktığı, ne taraftan konuştuğu, nerede konumlandığı son derecede önemlidir.

Eğer öyleyse, “sanat sanat için mi, sanat toplumiçin mi?” türü tartışmanın bir kıymet-i harbiyesi yoktur... Aynı şekilde ‘angaje’ sanat, işte angaje tiyatro, angaje sinema türü tartışmaların da bir anlamı yoktur...

Yılmaz Güney hiç bir zaman kendini o tür tartışmaların içinde bulmadı... Nerede durması, ne taraftan konuşması gerektiği konusunda bir tereddüt içinde değildi... O otantik bir sanat ve eylem adamıydı. Otantik bir insandı...

Lâkin, bir şey var, ister sanatçı, ister bilimci olsun gerçeğin tarafında mevzilendiği anda karşısında yalan cephesini bulur. Ve hayatı boyunca da ona gerçeği söylemenin bedeli ödetilir... Zira, gerçeği söylemek yalan cephesinin ‘ayıbını açık etmek’, ipliğini pazara çıkarmak demeye gelir...

Bilginin, bilimin ve estetik yaratıcılığın, sadece faydacı bir anlayışla yaratılması, var edilmesi mümkün değildir...

Harika şair, Rainar Maria Rilke, “Şair saymasını bilmez...” demişti...

Estetik etkinlikler yakın faydaya, kâra ve kazanca endekslendiğinde, kendi misyonlarına ve varlık nedenlerine yabancılaşmaları kaçınılmazdır. Akli-fikri daha çok mal, daha çok para, daha çok servet olan bir şair, bir romancı, bir dramaturg, bir sinema yönetmeni, bir müzisyen, bir matematikçi, bir fizikçi ... olabilir mi? Her şey bir yana, düzgün bir insan olabilir mi?

Kaldı ki, söz konusu alanlarda asıl harekete geçirici motivasyon: merak, tecessüs, şeyler karşısında duyulan şaşkınlık, şeylerin gerçeğine nüfûz etme, anlama-öğrenme tutkusu,

şeylerin sırrını çözme sâikidir.

Daha güzele ve “iyiye” ulaşma arzu ve isteğidir. Albert Einstein, kendisiyle ilgili olarak: “Özel bir yeteneğim yok, ben sadece çılgın bir meraklıyım” demişti. Edebiyat alanında olsun, estetik alanında olsun, yaratıcılık önceden tanımlanmış bir amaca endeksli olamaz. Eğer bugünkü mantık ve anlayış geçerli olsaydı, mesela Sèneque, Hipocrat, Sokrate, Giordano Bruno, Galilei Galilée, Montaigne, Nazım Hikmet, Garcia Lorca, Albert Enistein... ve daha yüzlercesi, binlercesi olur muydu?

Sanatçı reklam filmi çekmez. Eğer gerçekten sanatçıysa, reklamın ne olduğunu, neye yaradığını, toplumu nasıl kirlettiğini bilir... Gerçek bir sanatçı bir reklamlarla rol almaz ama ezilen/sömürülen sınıfların her eylemini destekler, katılır, gerçeğin safında yerini alır...

Devlet sanatçısı olmaz... Parti sanatçısını da olmaz... Parti sanatçısı olmaz ama bir sanatçı pek âlâ bir muhalif hareketi, bir partiyi destekleyebilir...

Gerçek sanatçı olsun, gerçek bilimci olsun devletle hiç bir zaman barışık değildir... Gerçek sanatçıysa devletin ne meme bir şey olduğunu bilir... Aslında devletin bir baskı, terör, şiddet ve katliam aygıtı olduğunu bilir...

Sanatçı fitraten muhaliftir... Zira misyonu ve varlık nedeni, gerçeğin üstündeki perdeyi kaldırmaktır...

Devletler her zaman entellektüelleri, gerçek sanatçıları bir “baş belası sayar... Katli vacip düşman olarak görür...

Sanatçı düşmanı çok olandır. Santiago Ràmon y Cagal şöyle demişti: “ Hiç düşmanın yok mu? Bu nasıl mümkün oldu? Herhalde ya gerçeği hiç söylemedin, ya da adaleti hiç sevmedin...”

Türk devleti gerçek sanatçıları, şairlerini, yazarlarını, bilim insanlarını katletmediği zaman zindanlarda, sürgünlerde çürütmüştür, işsiz ve aç bırakmıştır...

Yılmaz Güney onlardan biriydi...

Sadece sanatçıları değil, gerçekten yana olan gerçek gazetecilerini de unutmamıştır... Gazeteci Doğan Özgüden 40 yıldan fazladır sürgün...

Bu, “muhalifi düşman, farklı düşüneni hain” sayan bir rejimdir...

Tarihini hatırlamıyorum ama Paris’te bir yazarlar konferansı yapılıyor... Kürsüye her çıkan, insanlığın yüksek değerlerinden, barıştan, kardeşlikten. vb. söz ediyor... Berthold Breht kürsüye yürüyor... Mikrofonu eline alıyor: “Yoldaşlar, gelin üretim ilişkilerini konuşalım” diyor... Breht’i farklı yapan ne? Kategorik olarak ‘durulması gereken yerde’ duruyor olması.... Gerçek bir yazar, gerçek bir sanatçı olması, nerede durulması, nereden bakılması hususunda bir tereddüt içinde olmaması...

Sanatçı olsun/bilimci olsun sansüre ve oto-sansüre baş vurmaz, itibar etmez, etmemesi gerekir. Oto sansürün olduğu yerde bilimciden/sanatçıdan eser kalmaz... Gerçek aydın bunu yazarsam, bunu çizersem, bunu söylersem “başıma bir iş gelir mi” sorusunu sorduğu anda varlık nedeni ortadan kalkar... Yazdığımı avukata gösterip, TCK’ya dokunan kısmını temizlemeye yeltenmez...

Musadenizli bu vesileyle bir anektot nekletmek isterim: Bir seferinde Rus Çarı bir Balo düzenliyor... Davetliler arasında Puşkin’ de var... Gecenin ilerleyen saatlerinde Puşkin eşiyle dans ederken, dönmenin en yüksek polis şefi, Puşkin’e yaklaşıyor, kulağına yavaşça... ” Eğer bu yazdıklarını yazmaya devam edersen, kendini o kadar ücra bir yerde bulursun ki, kartallar bile gelip kemiklerini gagalayamaz...” diyor...

Tehdit ciddi, işin şakaya gelir tarafı yok... Böyle bir durumda Puşkin ne yapabilir... Yazarsa ölüm kesin, yazmazsa ortada Puşkin diye bir şey kalmayacak... Puşkin bir yolunu buluyor, meramını imajlarla atlatmayı seçiyor ve en az eskisi kadar etkili oluyor...

Boşuna “Şair namussuz olamaz, namussuzsa şair değildir... ” denmemiştir...

Huzurunuzda, gerçek bir devrimci, otantik bir insan olan Yılmaz Güney’i tekrar saygıyla anıyorum...

(Ankara’da, 12 Nisan 2018 de, Yılmaz Güney anmasında yapılan konuşma...)

Kaynak: ozguruniversite.org